

PÄIVI KOIVISTO & DANIELA SILÉN

Nya öppningar för modernismforskningen

Varför ge ut ett modernismnummer nu när alla ändå forskar i modernism? Det är sant att det under de senaste åren inom den finländska litteraturvetenskapliga forskningen har publicerats en hel del undersökningar om modernistiska författare. På lyriksidan har det forskats i bland andra Mirkka Rekola, Pertti Nieminen, Maila Pylkkönen, Eila Kivikk'aho, Edith Södergran och Aaro Hellaakoski, och på prosans område har till exempel Joel Lehtonen, Marja-Liisa Vartio, L. Onerva och Hagar Olsson undersökts.

När en författare är föremålet för undersökningen blir modernismen dock en bakgrundsfaktor och inte det egentliga ämnet för undersökningen. Modernismuppfattningen färgas av den författare som är föremålet för undersökningen och även forskarnas infallsvinklar på modernismen varierar. Ett särdrag i den finländska modernismforskningen har länge varit den skarpa åtskillnaden mellan finsk- och svenskspråkig modernism och uppfattningen om den finskspråkiga modernismens, ur internationell synvinkel, sena början på såväl poesins som prosans områden. Många forskare idag har dock anammat den internationella litteraturteoretiska diskussionen vilket oundvikligen också påverkar deras syn på modernismen. Även i denna publikation ser vi prov på hur många forskare snarare baserar sin modernismuppfattning på den internationella forskningen än på den finländska. Vi ser också hur fokusområdena inom modernismforskningen varierar, och hur forskare lägger olika mycket vikt vid å ena sidan litterära metoder, å andra sidan tematik, och litteraturen i förhållande till det moderniserade samhället. Recensionerna i denna årsbok ger en bra överblick över olika sätt att närma sig modernismen på.

I skrivinbjudan skrev vi att "[v]i önskar att artiklarna tar sig an modernismen ur ett historiskt perspektiv och kommenterar å ena sidan den finländska modernismens språkliga och nationella särdrag, å andra sidan dess internationella kopplingar." Medvetet efterlyste vi nya infallsvinklar och fräscha nytolkningar av kända verk och ifrågasättanden av invanda definitioner på modernism. Liksom vi hade hoppats, ser vi nu i den här publikationen prov på hur finsk- och svenskspråkig modernistisk litteratur diskuteras parallellt, liksom vi ser öppningar mot den internationella modernismforskningen.

Torsten Petterssons artikel, som rentav har drag av pamflett, får inleda volymen med sitt djärva språng över den språkgräns som har präglat den finländska lyriska modernismen. I artikeln inkluderar Pettersson tidiga finskspråkiga författare som förr har fallit utanför modernismdefinitionen och formulerar således en ny periodisering för den finska lyriska modernismen. Ett särskilt tack till Pettersson för att han i artikeln har översatt de finska diktcitaten till svenska i syfte att göra artikeln som helhet tillgänglig för helt svenskspråkiga läsare. I de finskspråkiga artiklarna har vi valt att inte översätta de svenskspråkiga citaten

eftersom vi utgår från att de finskspråkiga läsarna kan ta till sig dem även om de står på originalspråket.

Den andra artikeln i årsboken är Tomi Huttunens analys av hur den ryska imaginismen influerade Henry Parland och av kopplingen mellan Parlands roman *Sönder* (1932) och Anatoli Mariengofs roman *Cyniker* (1928). I artikeln redogörs även mer övergripande för i vilken mån man i Finland på 1920-talet kände till den tidiga ryska modernismen och då framförallt imaginismen. Därefter följer Lida Pöllänens artikel som introducerar den regionala modernismen och geomodernismen för läsarna och utreder landsortsmiljöns betydelse i Hagar Olssons *Träsnidaren och döden* (1940) och Marja-Liisa Vartiots *Kaikki naiset näkevät unia* (1960). Pöllänen diskuterar också den finländska litteraturens plats i den internationella modernismdiskussionen där ”gamla kanonbildningar har ifrågasatts och modernismforskningen medvetet utökats såväl regionalt, kronologiskt, som vertikalt”.

Elise Nykänen tar sig an Tuomas Anhavas krav på den modernistiska prosans medvetandebeskrivning både i förhållande till diskussioner i Anhavas samtid och den europeiska prosamodernismens huvudström, och till postnarratologiska synsätt baserade på läsarens roll som uttolkare. Anhavas teser, som Nykänen diskuterar, kan man med fördel hålla i minnet när man fortsätter till Jyrki Nummis, Erika Laamanens och Matias Korisevas artikel om den sena finländska modernismen. Som ett exempel på den sena modernismens självreflexion analyseras modernismdebatten i Veijo Meris *Peiliin piirretty nainen* (1963) där Anhavas litterära ideal belyses ur olika synvinklar. Artikelförfattarna argumenterar för att den finländska modernismen ska ses som en fortgående process som löper parallellt med utvecklingen inom den internationella modernismen.

Ett stort tack till artiklarnas referee-granskare för noggranna, tydliga och välmotiverade utlåtanden och till skribenterna för ett öppet sinne gentemot de föreslagna ändringarna!

Erika Laamanen har ansvarat för årsbokens recensionsavdelning och årsboken har proffsigt ombrutits av Jari Käkelä. Ett varmt tack till er båda.

Vi hoppas att artiklarna ska uppmuntra, och kanske till och med provocera, forskare att ta sig an utmaningen att bedöma modernismen som helhet ur nya perspektiv. Låt dig inspireras!

Författare

Päivi Koivisto & Daniela Silén

Ansvariga redaktörer för årsboken 2017–2018